Priručnik za građane: Novi Sad – pravna i organizaciona struktura i učešće u javnim poslovima

Nov 18, 2026

Uvod: čemu služi ovaj priručnik

Građani Novog Sada imaju pravo da odlučuju o gradu neposredno (zbor, inicijativa, referendum) i preko izabranih predstavnika (Skupština grada, saveti mesnih zajednica). Priručnik objašnjava ko u gradu o čemu odlučuje, kako da do tih odluka dođete i kojim pravnim sredstvima možete da utičete na njih.

Namenjen je pojedincima, zborovima, kućnim savetima, udruženjima i neformalnim inicijativama. Ne pretpostavlja pravno predznanje: svaki pojam je objašnjen tamo gde se prvi put pojavljuje, a pojmovnik je na kraju.

Kako ga koristiti

Ako želite da…	Pogledajte poglavlje
razumete ko vodi grad i ko je za šta nadležan	Organi Grada; Javna preduzeća i ustanove
znate koji propisi važe	Pravni okvir
saznate šta se odlučuje i zatražite dokumente	Kako se informisati
okupite komšije i uputite zahteve gradu	Zbor građana; Mesne zajednice
predložite odluku ili referendum	Neposredno učešće
utičete na budžet ili urbanistički plan	Javne rasprave i konsultacije
se požalite na rad službe ili preduzeća	Predstavke, pritužbe i zaštita prava
brzo nađete adresu za konkretan problem	Praktični vodič; Kontakti

Važne napomene

- Stanje propisa i događaja odgovara datumu u zaglavlju. Propisi se menjaju, pa pre podnošenja akta proverite važeći tekst u Službenom listu Grada Novog Sada ili Službenom glasniku RS.
- Priručnik je informativan i ne zamenjuje pravni savet u konkretnom slučaju. Za spor pred sudom obratite se advokatu ili besplatnoj pravnoj pomoći.

- Gde se praksa gradskih organa razlikuje od propisa (na primer kod izbora za savete mesnih zajednica), to je posebno naznačeno, sa izvorom.

Pravni okvir: koji propisi važe

Prava građana u Novom Sadu proizlaze iz četiri nivoa propisa: Ustava, zakona, Statuta Grada i odluka Skupštine grada. Niži propis mora biti u skladu sa višim; kada nije, primenjuje se viši, a neusaglašenost može da se ospori pred Ustavnim sudom.

1. **Ustav Republike Srbije (2006)** jemči pravo na lokalnu samoupravu, koju građani ostvaruju neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika. Skupština je najviši organ jedinice lokalne samouprave.
2. **Zakoni** određuju nadležnosti grada, organe i oblike učešća građana.
3. **Statut Grada Novog Sada** („Sl. list Grada Novog Sada“, br. 11/19) je osnovni akt grada. Uređuje organe, mesne zajednice, zbor, inicijativu, referendum, javnu raspravu i Lokalnog ombudsmana.
4. **Odluke Skupštine grada** razrađuju Statut: o gradskim upravama, o mesnim zajednicama, o Lokalnom ombudsmanu, o komunalnim delatnostima, o budžetu.

Ključni propisi za učešće građana

Propis	Šta vam omogućava
Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, br. 129/07, 83/14 – dr. zakon, 101/16 – dr. zakon, 47/18 i 111/21 – dr. zakon)	zbor građana, javnu raspravu, mesnu zajednicu, javnost sednica, odgovor na pritužbe, lokalnog ombudsmana
Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi („Sl. glasnik RS“, br. 111/21 i 119/21)	lokalni referendum i narodnu inicijativu, overu potpisa bez naknade, elektronsko potpisivanje
Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Sl. glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 i 105/21)	da tražite dokumente od grada i gradskih preduzeća, žalbu Povereniku
Zakon o planiranju i izgradnji (sa kasnijim izmenama)	rani javni uvid i javni uvid u urbanističke planove, primedbe, javnu sednicu Komisije za planove
Zakon o opštem upravnom postupku	prigovor na rad uprave i javnih službi, žalbu na rešenje, rokove za odlučivanje
Zakon o lokalnim izborima	izbor odbornika Skupštine grada

Propis	Šta vam omogućava
Odluka o mesnim zajednicama Novog Sada (na snazi od 1. januara 2022)	izbor saveta MZ, rad saveta, statute MZ
Odluka o Lokalnom ombudsmanu („Sl. list Grada Novog Sada“, br. 59/19)	pritužbu na rad gradskih organa i službi
Odluka o gradskim upravama Grada Novog Sada	koja uprava je nadležna za koji posao

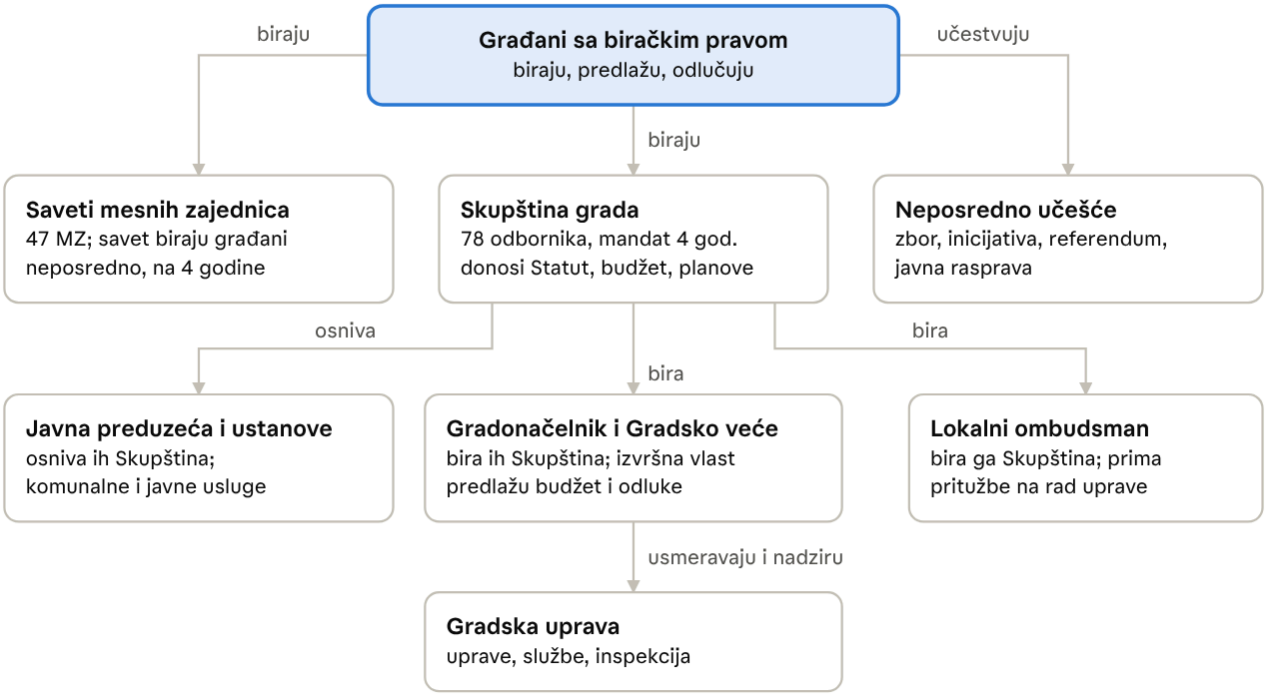
Gde naći važeće tekstove. Gradski propisi objavljuju se u Službenom listu Grada Novog Sada, dostupnom na sajtu Skupštine grada (skupstina.novisad.rs), uz godišnji Registar važećih propisa. Zakoni se objavljuju u Službenom glasniku RS; besplatna prečišćena verzija je u Pravno-informacionom sistemu RS (pravno-informacioni-sistem.rs).

Napomena o neusaglašenosti. Statut iz 2019. donet je pre Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi iz 2021. Pravnici su ukazivali da odredbe Statuta o uslovima za punovažnost referenduma i roku u kojem Skupština sme da odluči suprotno ishodu referenduma nisu usklađene sa zakonom (Danas, avgust 2022). U takvom slučaju primenjuje se zakon.

Organi Grada: ko o čemu odlučuje

Najviši organ Grada je Skupština od 78 odbornika koje građani biraju na četiri godine. Skupština bira gradonačelnika, Gradsko veće i Lokalnog ombudsmana i osniva javna preduzeća; gradonačelnik i veće usmeravaju gradsku upravu. Od 2019. Novi Sad nema gradskih opština: Statut iz 2019. ukinuo je gradske opštine Novi Sad i Petrovaradin, koje su postojale samo formalno.

Građani biraju Skupštinu i savete MZ; Skupština bira izvršnu vlast

organi Grada Novog Sada · ko koga bira i osniva

Strelice pokazuju ko koga bira ili osniva. Zahtevi zbora građana i inicijative upućuju se Skupštini i drugim organima (poglavlje o neposrednom učešću).

Organ	Sastav i izbor	Glavne nadležnosti	Gde građanin može da uđe
Skupština grada	78 odbornika, neposredni izbori na 4 godine; sednice vodi predsednik Skupštine	Statut, budžet i završni račun, urbanistički planovi, komunalne odluke, lokalni porezi i takse; osniva preduzeća i ustanove; bira i razrešava izvršnu vlast; raspisuje referendum	prisustvo sednicama, obraćanje odbornicima, inicijativa, peticija, javna rasprava

Organ	Sastav i izbor	Glavne nadležnosti	Gde građanin može da uđe
Gradonačelnik	bira ga Skupština iz reda odbornika, većinom od ukupnog broja odbornika, na 4 godine; razrešenje može da predloži najmanje trećina odbornika	predstavlja Grad, naredbodavac je budžeta, usmerava gradsku upravu, predlaže odluke	predstavke, zahtev za prijem, pitanja preko odbornika
Gradsko veće	gradonačelnik, zamenik i članovi zaduženi za resore; članove bira Skupština na predlog gradonačelnika	predlaže budžet i Statut, stara se o izvršenju odluka, nadzire upravu, odlučuje o žalbama na prvostepena rešenja gradske uprave	žalba na rešenje, predstavka resornom članu
Gradska uprava	gradske uprave i službe; načelnike postavlja Gradsko veće	priprema propise, izvršava odluke, rešava upravne stvari, vrši inspekcijski nadzor	zahtevi, prijave, prigovori, zahtevi za informacije
Lokalni ombudsman	bira ga Skupština (Statut, čl. 127)	štiti prava građana od nezakonitog i nepravilnog rada gradskih organa i službi	pritužba
Gradsko pravobranilaštvo	poseban organ Grada	zastupa Grad pred sudovima i drugim organima	nije namenjeno građanima

Izvori za sastav i nadležnosti: Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 32–56; Službeni list Grada Novog Sada 17/2022 (Lokalni ombudsman).

Sadašnji saziv. Skupština je izabrana na lokalnim izborima 2. juna 2024. Predsednica Skupštine je Dina Vučinić. Gradonačelnik je Žarko Mićin, izabran 24. februara 2025. sa 45 glasova od ukupno 78 odbornika, posle ostavke Milana Đurića (RSE); zamenik je Đurađ Jakšić (Vreme).

Gradske uprave i šta rade. Za većinu svakodnevnih pitanja nadležna je jedna od gradskih uprava (spisak sa adresama):

- **za opšte poslove** (Žarka Zrenjanina 2): pisarnica, matične knjige, birački spisak, overa potpisa, poslovi u vezi sa mesnim zajednicama
- **za finansije** i **Gradska poreska uprava**: budžet, lokalni porezi i takse
- **za urbanizam i građevinske poslove** (Školska 3): planovi, rani javni uvid i javni uvid, građevinske dozvole
- **za građevinsko zemljište i investicije**: gradske investicije i uređenje zemljišta
- **za komunalne poslove**: javna rasveta, zelenilo, čistoća, groblja, pijaće, nadzor nad JKP
- **za saobraćaj i puteve**: režim saobraćaja, signalizacija, javni prevoz, parkiranje
- **za zaštitu životne sredine** (Rumenačka 110): kvalitet vazduha i buke, zaštićena područja
- **za inspekcijske poslove** (Dimitrija Tucovića 3): komunalna, građevinska, saobraćajna i druge gradske inspekcije; u njoj je i Komunalna milicija
- **za imovinu i imovinsko-pravne poslove**, **za privredu**, **za propise**
- **za obrazovanje**, **za kulturu**, **za sport i omladinu**, **za zdravstvo**, **za socijalnu i dečiju zaštitu**
- **Biro za pružanje pravne pomoći** (Vojvođanskih brigada 17): besplatni pravni saveti građanima

Mesne zajednice: najbliži nivo odlučivanja

Novi Sad ima 47 mesnih zajednica (MZ), a svaka ima savet koji građani biraju neposredno i tajno na četiri godine. Poslednji izbori za savete održani su u junu 2021, a novi do datuma ovog priručnika nisu raspisani, iako je rok istekao u maju 2025.

Šta je mesna zajednica. MZ je oblik mesne samouprave za deo grada ili za naseljeno mesto. Osniva je Skupština grada, ima svojstvo pravnog lica i finansira se iz gradskog budžeta. Osnivanje ili ukidanje MZ može da predloži 10% birača sa tog područja; Skupština odlučuje posle pribavljenog mišljenja građana (Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 72–76b).

Ko i kako odlučuje u MZ

Element	Kako je uređeno
Savet MZ	osnovno predstavničko telo; članove biraju građani sa prebivalištem u MZ, neposredno i tajno; mandat 4 godine
Predsednik saveta	bira ga savet iz svojih redova

Element	Kako je uređeno
Statut MZ	uređuje broj članova saveta, rad i odlučivanje; mora biti usklađen sa Odlukom o mesnim zajednicama Novog Sada (na snazi od 1. januara 2022)
Raspisivanje izbora	predsednik Skupštine grada (Statut Grada, čl. 107; Odluka o mesnim zajednicama, čl. 17–18)
Zbor građana na nivou MZ	može ga sazvati savet MZ; videti poglavlje o neposrednom učešću

Stanje sa izborima za savete (zaključno sa julom 2026)

- Rok za raspisivanje izbora istekao je 14. maja 2025 (Vreme).
- Skupština grada je 17. juna 2025. izmenila Odluku o mesnim zajednicama tako da članovi saveta kojima je istekao mandat vrše dužnost do izbora novih (021.rs).
- Gradonačelnik navodi da izbori nisu raspisani jer statuti MZ nisu usklađeni sa Odlukom iz 2022 (N1). Zborovi i opozicija odgovaraju da Statut Grada propisuje mandat od četiri godine i da Skupština ima ovlašćenja da reši pitanje statuta.
- Zborovi građana Novog Sada podneli su 25. juna 2025. krivičnu prijavu protiv predsednice Skupštine, uz 4.500 potpisa; Više javno tužilaštvo vodi predistražni postupak (N1, maj 2026).
- Pre nego što se pozovete na ovo stanje, proverite da li su izbori u međuvremenu raspisani (Službeni list Grada, sajt Skupštine).

Kako da se uključite u rad svoje MZ

1. Saznajte kojoj MZ pripadate (prema adresi prebivališta) i ko su članovi saveta.
2. Zatražite statut MZ, zapisnike sa sednica saveta i finansijski plan. MZ kao pravno lice koje je osnovao Grad dužna je da postupi po zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja.
3. Pratite sednice saveta i podnosite pisane predloge savetu, sa zavodnim brojem.
4. Predložite savetu da sazove zbor građana o konkretnom pitanju, ili ga pokrenite sa najmanje 50 komšija (poglavlje o zboru).
5. Kada izbori budu raspisani: proverite upis u birački spisak, kandidujte se ili podržite kandidate, prijavite se za posmatrača.
6. Ako MZ ne postupa po propisima, podnesite pritužbu Lokalnom ombudsmanu ili zahtev za nadzor Gradskoj upravi za opšte poslove.

Javna preduzeća i ustanove čiji je osnivač Grad

Vodu, prevoz, grejanje, odvoz smeća, zelenilo, groblja i parkiranje obezbeđuju javna i javna komunalna preduzeća koja je osnovala Skupština grada. Skupština imenuje njihove direktore i nadzorne odbore, daje saglasnost na programe poslovanja i razmatra izveštaje o radu, pa su ta dokumenta i sednice na kojima se o njima odlučuje dobra tačka za učešće građana.

Preduzeće	Za šta je nadležno	Adresa i telefon
JKP „Vodovod i kanalizacija“	snabdevanje vodom, kanalizacija, kvarovi na mreži	Masarikova 17; 021/488-3333
JGSP „Novi Sad“	gradski i prigradski javni prevoz	Futoški put 46; 021/527-399
JKP „Novosadska toplana“	daljinsko grejanje i topla voda	Vladimira Nikolića 1; 0800/100-021
JKP „Čistoća“	odvoz otpada, čišćenje javnih površina	Sentandrejski put 3; 0800/021-029
JKP „Regionalni centar za upravljanje otpadom“	buduća regionalna deponija za Novi Sad i sedam okolnih opština; osnovano krajem 2023, Grad ima većinski udeo	Temerinski put bb (na mestu gradske deponije)
JKP „Gradsko zelenilo“	parkovi, drvoredi, zelene površine	Bulevar Mihajla Pupina 25; 021/488-1633
JKP „Put“	održavanje ulica i gradskih puteva, zimska služba	Rumenačka 150A; 021/511-066
JKP „Parking servis“	javna parkirališta, uklanjanje nepropisno parkiranih vozila	Filipa Višnjića 47; 021/472-4140
JKP „Lisje“	groblja i sahranjivanje	Bulevar oslobođenja 115; 021/6624-102
JKP „Tržnica“	gradske pijaće	Žike Popovića 4; 021/4808-555
JKP „Stan“	održavanje stambenih zgrada, usluge upravljanja zgradama	Lasla Gala 22; 0800/300-330

Preduzeće	Za šta je nadležno	Adresa i telefon
JKP „Informatika“	objedinjena naplata komunalnih usluga, gradski informacioni sistem	Bulevar oslobođenja 36; 0800/222-021
JKP „Zoohigijena i veterina“	prihvatilište, sterilizacija i udomljavanje napuštenih pasa i mačaka, uklanjanje leševa životinja, kontrola besnila	Put šajkaškog odreda bb (prihvatilište); 021/640-3220
JP „Urbanizam“ – Zavod za urbanizam	izrada urbanističkih planova	Bulevar cara Lazara 3; 021/480-2199
JP „Sportski i poslovni centar Vojvodina“ (Spens)	sportski i poslovni objekti	Sutjeska 2; 021/4882-222

Adrese i telefoni prema planplus.rs; pre slanja dopisa proverite podatke na sajtu preduzeća. Državni putevi kroz grad nisu u nadležnosti Grada, već JP „Putevi Srbije“.

Ukupno Grad ima 15 javnih preduzeća; najmlađe je JKP „Regionalni centar za upravljanje otpadom“, u kome pored Novog Sada udeo imaju Bačka Palanka, Bački Petrovac, Beočin, Žabalj, Srbobran, Temerin i Vrbas (021.rs).

Struja, gas i drugi sistemi koje Grad ne vodi

Struju, gas, kanale za odvodnjavanje, šume, državne puteve i železnicu ne vode gradska preduzeća, već republička ili pokrajinska. Grad nad njima nema osnivačka prava: Skupština grada ne odlučuje o njihovim cenama i rukovodstvu, a gradska komunalna inspekcija i Lokalni ombudsman nisu nadležni za njihov rad.

Oblast	Ko je nadležan	Za šta mu se obraćate	Kontakt
Struja – mreža	Elektrodistribucija Srbije, ogranak Novi Sad (Republika)	nestanak struje, kvarovi, priključak, brojilo i očitavanje	Kontakt centar 0800/360 300, aplikacija „ED Srbije“, elektrodistribucija.rs (021.rs)
Struja – računi	Elektroprivreda Srbije – EPS (Republika)	ugovor o snabdevanju, račun, reklamacija	reklamacije@eps.rs, 0800/111-202 (021.rs)

Oblast	Ko je nadležan	Za šta mu se obraćate	Kontakt
Gas	JP „Srbijagas“ (Republika); preduzeće Novi Sad-Gas mu je pripojeno 2026 (Vreme)	snabdevanje, kvarovi na gasnoj mreži, računi	Bulevar oslobođenja 69; kontakt centar 0800/20-20-24 (račun Srbijagasa)
Kanali i odbrana od poplava	JVP „Vode Vojvodine“ (Pokrajina)	kanalska mreža, nasipi, rešenja o naknadi za odvodnjavanje	—
Šume i Fruška gora	JP „Vojvodinašume“ i JP „Nacionalni park Fruška gora“ (Pokrajina; nacionalni park prelazi u DOO, 021.rs)	seča i zaštita šuma, uređenje nacionalnog parka	—
Državni putevi	JP „Putevi Srbije“ (Republika)	državni putevi kroz grad i obilaznice	—
Pruge i železnička stanica	„Infrastruktura železnice Srbije“ (Republika)	pruge, putni prelazi, stanični objekti	—
Dom zdravlja, hitna pomoć	ustanove čiji je osnivač AP Vojvodina od decembra 2019 (Novosti)	rad službi primarne zdravstvene zaštite	—

Kako se žaliti. Prigovor se podnosi pisano samom preduzeću, uz broj mernog mesta ili korisnika, i traži se pisani odgovor. Protiv odluke operatora o priključenju na mrežu izjavljuje se žalba Agenciji za energetiku (AERS). Za sporove o računima postoji vansudsko rešavanje potrošačkih sporova po Zakonu o zaštiti potrošača. Sva ova preduzeća su organi vlasti po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, pa im se može podneti i zahtev za informacije od javnog značaja.

Ustanove čiji je osnivač Grad pokrivaju predškolsko vaspitanje (P.U. „Radosno detinjstvo“), kulturu (Gradska biblioteka, Kulturni centar Novog Sada, Muzej grada, Pozorište mladih, Zavod za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada, Istorijski arhiv, Novosadsko pozorište – Újvidéki Színház, Novosadski dečji kulturni centar, Mađarski kulturni centar „Petefi Šandor“, Sterijino pozorje), socijalnu zaštitu (Centar za socijalni rad) i turizam (Turistička organizacija Grada). U zdravstvu je Grad zadržao samo apoteke: osnivačka prava nad domovima zdravlja i zavodima primarne zaštite u Vojvodini preuzela je

krajem 2019. Pokrajina, osim nad apotekama, pa je Dom zdravlja „Novi Sad“ pokrajinska ustanova, a Apoteka „Novi Sad“ gradska. Škole i bolnice nisu ustanove Grada, iako Grad finansira deo materijalnih troškova škola.

Šta možete da tražite od preduzeća i ustanova

- **Prigovor na uslugu ili račun**: pisano, uz broj korisnika i dokaze; tražite zavodni broj i pisani odgovor.
- **Dokumente**: svako preduzeće i ustanova koje je osnovao Grad je „organ vlasti“ po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama (čl. 3) i mora da objavi Informator o radu i odgovori na zahtev u roku od 15 dana.
- **Programe poslovanja i izveštaje**: dolaze na dnevni red Skupštine grada, obično sa cenovnicima i planom investicija. To je trenutak da se odbornicima upute primedbe.
- **Inspekcijski nadzor**: ako preduzeće ne postupi, obratite se Gradskoj upravi za inspekcijske poslove (komunalna inspekcija) ili Gradskoj upravi za komunalne poslove, koja vrši nadzor nad JKP.

Kako se informisati

Većina odluka Grada može da se prati javno, a ono što nije objavljeno može da se zatraži zahtevom za pristup informacijama od javnog značaja: organ mora da odgovori u roku od 15 dana, bez obrazloženja zašto tražite.

Gde se informacije objavljuju

Izvor	Šta ćete naći
Službeni list Grada Novog Sada (skupstina.novisad.rs)	sve odluke Skupštine, gradonačelnika i veća, budžet, planove, rešenja o imenovanjima; godišnji Registar važećih propisa
Sajt Skupštine grada	sazive sednica, dnevni red i materijale za sednice, sastav radnih tela
Sajt Grada (novisad.rs)	javne pozive, obaveštenja o javnim raspravama i javnim uvidima, konkurse
Informator o radu svakog organa i preduzeća	organizaciju, kontakte, budžet, nabavke, način podnošenja zahteva; objavljuje se u elektronskom sistemu Poverenika
Portal javnih nabavki	ugovore i nabavke Grada, JKP i ustanova
Agencija za privredne registre	finansijske izveštaje javnih preduzeća

Izvor	Šta ćete naći
Državna revizorska institucija	revizorske izveštaje o budžetu Grada i preduzećima
Agencija za sprečavanje korupcije	registar funkcionera i imovinske karte
Lokalni mediji	izveštaje sa sednica i najave javnih uvida

Saveti za praćenje

- Sednice Skupštine su javne po zakonu (ZLS, čl. 35). Način prisustva građana uređuje Poslovnik Skupštine; dolazak najavite pisano Službi Skupštine i sačuvajte dokaz o najavi.
- Materijal za sednicu objavljuje se pre sednice. Tada je još moguće uputiti primedbe odbornicima i odborima.
- Urbanistički planovi imaju javne faze: rani javni uvid, javni uvid i javnu sednicu Komisije za planove (poglavlje o javnim raspravama).

Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja

Pravo ima svako, bez obzira na državljanstvo i prebivalište. Organ vlasti su organi Grada, mesne zajednice, javna preduzeća i ustanove koje je osnovao Grad i društva u kojima Grad ima većinski udeo (ZSPI, čl. 3).

Korak	Pravilo	Rok
Podnošenje	pisano (poštom, na pisarnici, elektronskom poštom) ili usmeno na zapisnik; navedite organ, svoje ime i adresu i što precizniji opis informacije; razlog ne morate da navodite (čl. 15)	—
Dopuna	ako je zahtev nepotpun, organ daje uputstvo za dopunu	uputstvo u roku od 8 dana; dopuna od 8 do 15 dana
Odgovor	organ obaveštava, daje uvid ili kopiju dokumenta (čl. 16)	15 dana; 48 sati kad je ugrožen život, zdravlje ili životna sredina
Produženje	organ mora da obrazloži kašnjenje	obaveštenje u roku od 7 dana; najkasnije 40 dana od prijema zahteva

Korak	Pravilo	Rok
Troškovi	uvid je besplatan; plaćaju se samo nužni troškovi kopije i slanja; oslobođeni su novinari, udruženja za zaštitu ljudskih prava i zahtevi o ugroženosti zdravlja i životne sredine (čl. 17)	—
Žalba Povereniku	protiv odbijanja, odbacivanja, ćutanja organa ili previsokih troškova (čl. 22)	15 dana od prijema rešenja; Poverenik odlučuje u roku od 60 dana (30 dana kod ćutanja)
Sudska zaštita	upravni spor protiv odluke Poverenika (čl. 27)	hitan postupak

Odluke Poverenika su obavezujuće i izvršne, a organ koji ih ne izvrši može biti kažnjavan ponovljenim novčanim kaznama od 20.000 do 100.000 dinara (čl. 28a).

Obrazac zahteva (prilagodite i sačuvajte kopiju sa zavodnim brojem):

```
[Naziv organa, npr. Gradska uprava za komunalne poslove Grada Novog Sada]
[Adresa organa]

Predmet: Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja

Na osnovu člana 15. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog
značaja tražim:

1. [precizan opis dokumenta ili informacije, npr. ugovor o održavanju
   javne rasvete za 2026. godinu, sa svim aneksima]
2. [...]

Način dostavljanja: elektronskom poštom na [adresa] / poštom / uvid.

[Ime i prezime, adresa, kontakt]
[Mesto i datum]                                  [Potpis]
```

Neposredno učešće: zbor građana, inicijativa i referendum

Građani imaju tri oblika neposrednog odlučivanja. Zbor građana je najbrži i najjeftiniji: dovoljno je 50 građana da predlože sazivanje, a organi moraju da odgovore na zahteve zbora u roku od 60 dana. Inicijativa traži potpise 5% birača, referendum 10%.

	Zbor građana	Građanska (narodna) inicijativa	Lokalni referendum
Šta postižete	usvajate zahteve i predloge koje organi moraju da razmotre	predlažete Skupštini akt, izmenu Statuta ili raspisivanje referenduma	građani sami odlučuju o pitanju iz nadležnosti Skupštine
Ko pokreće	predlog: najmanje 50 građana sa prebivalištem na području, savet MZ, organi Grada ili 10 odbornika	inicijativni odbor od najmanje 3 birača	Skupština na zahtev većine svih odbornika ili na zahtev najmanje 10% birača
Prag	većina prisutnih na zboru	najmanje 5% birača (u Novom Sadu oko 16.600 potpisa)	najmanje 10% birača (oko 33.200 potpisa)
Rokovi	sazivanje najmanje 8 dana unapred; odgovor organa 60 dana od zbora	potpisi se prikupljaju 90 dana; Skupština raspravlja i daje obrazložen odgovor u roku od 60 dana	verifikacija predloga u roku od 15 dana, zatim prikupljanje potpisa u zakonskom roku
Obavezujuće?	organi moraju da zauzmu stav i obaveste građane, ali ne moraju da usvoje zahtev	Skupština mora da raspravlja, ali ne mora da usvoji predlog	da: odluka se donosi većinom izašlih, bez cenzusa izlaznosti; Skupština ne može da odluči suprotno pre isteka 4 godine
Osnov	ZLS čl. 69; Statut čl. 89	ZLS čl. 68; Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi	Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi; Statut čl. 90

Broj potpisa izračunat je prema 331.602 upisana birača iz 2022 (Danas); pre prikupljanja proverite aktuelni broj birača. Overa potpisa za narodnu inicijativu vrši se besplatno u gradskoj upravi, a potpisi dati elektronskim putem, prema uredbi o elektronskoj narodnoj inicijativi, ne podležu overi (izmene zakona iz 2021). Pragovi i rokovi za inicijativu i referendum: paragraf.rs, Kultura juga.

Zbor građana

Zbor građana može da se sazove za naseljeno mesto, njegov deo ili za područje mesne zajednice. Saziva ga savet MZ, predsednik Skupštine grada ili odbornik koga on ovlasti, najmanje osam dana pre održavanja (N1, mart 2025). Zbor većinom prisutnih usvaja zahteve i predloge i upućuje ih Skupštini ili pojedinim organima i službama.

Pravna praznina. Zakon upućuje na odluku Skupštine o načinu sazivanja i rada zbora, ali Skupština Novog Sada takvu odluku nikada nije donela. U 2025. građani su zborove organizovali i samostalno, a 27 zborova održano je istog dana u martu 2025 (021.rs). Da biste otklonili sumnju u formalnu valjanost, najsigurnije je da zbor zvanično sazove nadležni organ na vaš predlog; ako on ne postupi, sačuvajte dokaz da ste predlog podneli.

Kako organizovati zbor, korak po korak

1. Odredite područje (MZ, naselje ili deo naselja) i jedno do tri jasna pitanja.
2. Prikupite potpise najmanje 50 građana sa prebivalištem na tom području: ime i prezime, adresa i potpis. JMBG nije potreban; prikupljajte samo podatke koji su nužni.
3. Podnesite predlog za sazivanje savetu MZ i predsedniku Skupštine grada preko pisarnice i tražite zavodni broj. Predložite mesto, datum i dnevni red.
4. Objavite poziv najmanje osam dana ranije: na oglasnoj tabli MZ, ulazima zgrada, lokalnim mrežama.
5. Na zboru izaberite predsedavajućeg i zapisničara, vodite listu prisutnih sa adresama i glasajte javno o svakom zahtevu.
6. U zapisnik unesite broj prisutnih, tekst svakog zahteva i rezultat glasanja; zapisnik potpisuju predsedavajući, zapisničar i dva overivača.
7. Zahteve uputite nadležnom organu, svaki posebno, sa zapisnikom u prilogu i pozivom na čl. 69 ZLS.
8. Pratite rok od 60 dana. Ako odgovora nema, podnesite pritužbu Lokalnom ombudsmanu i obavestite odbornike.

Građanska (narodna) inicijativa

Inicijativom građani predlažu Skupštini da donese ili izmeni odluku, Statut ili drugi akt iz svoje nadležnosti, ili da raspiše referendum. Postupak:

1. Obrazujte inicijativni odbor od najmanje tri birača; članovi mogu biti iz udruženja ili neformalnih grupa.
2. Pripremite tekst predloga: šta se traži, pravni osnov, obrazloženje, po mogućstvu i nacrt akta.
3. Predlog podnesite Skupštini; nadležni organ potvrđuje prijem i overava stranice predloga za prikupljanje potpisa.

4. Prikupite potpise najmanje 5% birača u roku od 90 dana, uz overu u gradskoj upravi ili elektronski.
5. Predajte potpise. Skupština mora da raspravlja o predlogu i dostavi obrazložen odgovor u roku od 60 dana.

Lokalni referendum

Referendum je jedini oblik u kojem građani obavezujuće odlučuju umesto Skupštine. Na zahtev birača referendum može biti prethodni (pre donošenja akta) ili naknadni (o već donetom aktu).

1. Inicijativni odbor podnosi Skupštini predlog za verifikaciju predloga narodne inicijative za raspisivanje referenduma, sa referendumskim pitanjem.
2. Skupština u roku od 15 dana proverava samo formalne uslove.
3. Posle verifikacije prikupljaju se potpisi najmanje 10% birača.
4. Kada je zahtev uredan, Skupština je dužna da raspiše referendum.
5. Odluka je doneta ako je za nju glasala većina izašlih.

Primer iz prakse. Građanska platforma „100% Sad“ podnela je 12. avgusta 2026. predlog za verifikaciju narodne inicijative za naknadni obavezujući referendum o Planu generalne regulacije koji obuhvata projekat poznat kao „Novi Sad na vodi“ (N1; Novosti). Ishod verifikacije nije bio javno poznat u izvorima korišćenim za ovaj priručnik.

Na šta paziti. Prema dostupnim izvorima, Statut Grada iz 2019. u čl. 90 predviđa uslov da glasa više od polovine upisanih birača i kraći rok za suprotnu odluku Skupštine. Prema tumačenju pravnika, zakon iz 2021. ima prednost. Ako vam organ uskrati pravo pozivom na Statut, pozovite se na zakon i zatražite pisano obrazloženje.

Javne rasprave i konsultacije: budžet, propisi, planovi

Pre nego što Skupština usvoji Statut, budžet, plan razvoja ili urbanistički plan, građani imaju zakonsko pravo da daju primedbe. Organ nije dužan da ih prihvati, ali mora da ih razmotri, a pisana primedba ostaje u spisu i služi kao osnov za kasniju zaštitu prava.

Javna rasprava o propisima i budžetu

- **Obavezna je** pri donošenju Statuta, budžeta (u delu planiranja investicija), strateških planova razvoja, uvođenja samodoprinosa i drugih akata određenih Statutom (ZLS, čl. 68a).
- **Možete da je zatražite**: najmanje 100 građana može potpisima da predloži javnu raspravu o aktu koji je organ najavio (021.rs). O predlogu odlučuje nadležni organ.

- **Trajanje**: nacrt Statuta iz 2018. predviđao je da javna rasprava traje 15 dana; trajanje proverite u objavi o raspravi (021.rs).
- **Ishod**: organ sačinjava izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi; tražite ga, jer iz njega se vidi koje primedbe su odbijene i zašto.

Budžetski kalendar. Skupština usvaja budžet za narednu godinu najkasnije do 20. decembra (Zakon o budžetskom sistemu), pa se javna rasprava o nacrtu obično održava u oktobru i novembru. Rebalansi budžeta tokom godine takođe dolaze na sednicu Skupštine i vidljivi su u materijalu za sednicu.

Urbanistički planovi

Planovi generalne i detaljne regulacije određuju šta se i koliko sme graditi. Postupak po Zakonu o planiranju i izgradnji ima tri faze u kojima građani učestvuju: rani javni uvid, javni uvid i javnu sednicu Komisije za planove.

1. **Odluka o izradi plana**: donosi je Skupština; objavljuje se u Službenom listu.
2. **Rani javni uvid** (15 dana, čl. 45a): javnost se upoznaje sa ciljevima i konceptom plana i daje prve primedbe. Oglas se objavljuje u dnevnom listu i na sajtu Grada.
3. **Nacrt plana i stručna kontrola.**
4. **Javni uvid** (30 dana, čl. 50): primedbe se podnose pisano, u roku, Gradskoj upravi za urbanizam i građevinske poslove. Uz plan se često izlaže i strateška procena uticaja na životnu sredinu, na koju se takođe daju primedbe.
5. **Javna sednica Komisije za planove**: podnosioci primedbi mogu lično da ih obrazlože.
6. **Izveštaj Komisije i usvajanje** plana na sednici Skupštine.

Saveti za primedbe na plan

- Navedite broj parcele ili blok, citirajte konkretnu odredbu plana i predložite izmenu.
- Kolektivna primedba sa potpisima je u redu, ali pojedinačne primedbe se broje pojedinačno i svaka može da se obrazloži na javnoj sednici.
- Primer: na nacrt plana za priobalje uz Bulevar despota Stefana („Novi Sad na vodi“) podneto je više od 10.000 primedbi; Komisija ih je odbila, a Skupština je plan usvojila 21. jula 2026 (N1; Novosti). Posle usvajanja ostaju referendum, inicijativa za izmenu plana i inicijativa Ustavnom sudu za ocenu zakonitosti.

Drugi kanali konsultacija

- **Radna tela i saveti Skupštine** u koja mogu biti uključeni stručnjaci i udruženja; na inicijativu ekoloških udruženja Skupština je 2019. obrazovala radnu grupu „Zelena stolica“ (021.rs).

- **Javni konkursi** za finansiranje programa udruženja iz gradskog budžeta (kultura, sport, socijalna zaštita, omladina), objavljuju se na sajtu Grada i u Službenom listu.
- **Strateški dokumenti** (plan razvoja, akcioni planovi): po Zakonu o planskom sistemu prolaze kroz konsultacije sa zainteresovanom javnošću.

Predstavke, pritužbe i zaštita prava

Kada organ ili preduzeće ne postupi, prava se štite postepeno: prvo pisano obraćanje samom organu, zatim nadzornom organu ili inspekciji, pa nezavisnim telima (ombudsman, Poverenik) i na kraju sudu. Svaki korak radite pisano i čuvajte zavodne brojeve, jer je dokaz o prethodnom obraćanju često uslov za sledeći korak.

Situacija	Pravno sredstvo	Kome	Rok
Problem u gradu, predlog ili žalba na rad službe	predstavka, peticija ili pritužba	organu Grada ili Skupštini	organ odgovara u roku od 30 dana ako tražite odgovor (ZLS, čl. 71)
Nezakonito ili nepravilno postupanje gradske uprave ili službe	pritužba	Lokalnom ombudsmanu Grada Novog Sada	pritužba je besplatna; prethodno se obratite organu
Isto, za organe Pokrajine i lokalne samouprave u Vojvodini	pritužba	Pokrajinskom zaštitniku građana – ombudsmanu	—
Rešenje gradske uprave kojim je odlučeno o vašem pravu	žalba	Gradskom veću (izvorni poslovi grada) ili nadležnom ministarstvu ili pokrajinskom sekretarijatu (povereni poslovi), preko organa koji je doneo rešenje	15 dana od dostave rešenja
Organ ne rešava vaš zahtev (ćutanje uprave)	žalba ili tužba Upravnom sudu	drugostepenom organu, odnosno Upravnom sudu	po isteku roka za odlučivanje (po pravilu 30 ili 60 dana)

Situacija	Pravno sredstvo	Kome	Rok
Radnja uprave ili način pružanja javne usluge	prigovor (Zakon o opštem upravnom postupku)	organu koji vrši nadzor	—
Komunalni nered, divlja gradnja, buka, saobraćaj	prijava (predstavka) inspekciji	Gradskoj upravi za inspekcijske poslove; za životnu sredinu i Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine	tražite da vas obaveste o ishodu nadzora
Uskraćene informacije	žalba	Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti	15 dana od rešenja; kod ćutanja po isteku roka
Konačno rešenje kojim je povređeno pravo	tužba (upravni spor)	Upravnom sudu	30 dana od dostave konačnog akta
Gradska odluka ili plan nisu u skladu sa zakonom ili Ustavom	inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti	Ustavnom sudu	nema roka; inicijativu može podneti svako, bez takse
Povreda ustavnog prava pojedinim aktom, posle iscrpljenih pravnih sredstava	ustavna žalba	Ustavnom sudu	30 dana od dostave akta
Sumnja na krivično delo funkcionera (npr. zloupotreba službenog položaja)	krivična prijava	nadležnom javnom tužilaštvu	—
Sukob interesa, imovina funkcionera	prijava	Agenciji za sprečavanje korupcije	—

Kako napisati delotvornu predstavku

- U naslovu navedite vrstu podneska i pravni osnov (npr. „Pritužba, čl. 71 Zakona o lokalnoj samoupravi“).
- Opišite činjenice: šta, gde, od kada, sa fotografijama i ranijim zavodnim brojevima.
- Formulišite jasan zahtev: šta organ treba da uradi i do kada.
- Izričito zatražite pisani odgovor; bez toga rok od 30 dana ne teče.

- Predajte na pisarnici ili preporučeno, sa povratnicom; elektronsku poštu šaljite uz zahtev za potvrdu prijema.
- Ako se piše u ime zbora ili kućnog saveta, priložite zapisnik sa odlukom.

Jezik podneska. U Gradu su u službenoj upotrebi srpski jezik i ćiriličko pismo, kao i mađarski, slovački i rusinski jezik (Pokrajinski sekretarijat za upravu i nacionalne manjine), pa podnesak organima Grada možete napisati i na nekom od tih jezika.

Besplatna pravna pomoć. Biro za pružanje pravne pomoći Grada Novog Sada (Vojvođanskih brigada 17) daje pravne savete građanima. Po Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći, opšte pravne informacije i pomoć pri popunjavanju obrazaca dostupni su svima, a besplatno zastupanje onima koji ispunjavaju zakonske uslove (npr. korisnici socijalne pomoći). Pomoć pružaju i advokatska komora i udruženja za zaštitu ljudskih prava.

Praktični vodič: kome se obratiti za konkretan problem

Za većinu svakodnevnih problema prvi adresat je javno preduzeće ili gradska uprava, drugi je inspekcija, a treći Lokalni ombudsman. Tabela pokazuje redosled za najčešće slučajeve.

Problem	Prvo se obratite	Ako ne reše
Nestanak vode, kvar na vodovodu ili kanalizaciji	JKP „Vodovod i kanalizacija“	komunalna inspekcija; Gradska uprava za komunalne poslove
Neodvezeno smeće, prljave javne površine	JKP „Čistoća“	komunalna inspekcija
Divlja deponija, zauzet javni prostor	Gradska uprava za inspekcijske poslove (komunalna inspekcija, Komunalna milicija)	Lokalni ombudsman
Javna rasveta, groblja, pijaće	Gradska uprava za komunalne poslove; JKP „Lisje“; JKP „Tržnica“	komunalna inspekcija
Ulice i trotoari, rupe, zimsko održavanje	JKP „Put“; Gradska uprava za saobraćaj i puteve	za državne puteve: JP „Putevi Srbije“
Signalizacija, režim saobraćaja, linije javnog prevoza	Gradska uprava za saobraćaj i puteve; JGSP „Novi Sad“	saobraćajna inspekcija
Nepropisno parkirano vozilo, zauzet trotoar	JKP „Parking servis“; Komunalna milicija	saobraćajna policija (MUP)

Problem	Prvo se obratite	Ako ne reše
Drveće, parkovi, seča stabala	JKP „Gradsko zelenilo“	Gradska uprava za zaštitu životne sredine; inspekcija
Buka, zagađenje vazduha	Gradska uprava za zaštitu životne sredine	inspekcija zaštite životne sredine; posle 22 časa i policija
Divlja gradnja, gradnja suprotna planu	građevinska inspekcija (Gradska uprava za inspekcijske poslove)	Gradska uprava za urbanizam i građevinske poslove; pokrajinska inspekcija
Grejanje i topla voda	JKP „Novosadska toplana“	komunalna inspekcija
Nestanak struje, kvar, brojilo, priključak	Elektrodistribucija Srbije, ogranak Novi Sad (0800/360 300)	Agencija za energetiku (žalba na odluku o priključenju)
Račun za struju	EPS (reklamacije@eps.rs, 0800/111-202)	vansudsko rešavanje potrošačkih sporova
Gas: kvar, snabdevanje, račun	JP „Srbijagas“ (0800/20-20-24)	Agencija za energetiku; vansudsko rešavanje potrošačkih sporova
Zapušen kanal, plavljenje sa kanalske mreže	JVP „Vode Vojvodine“; za kišnu kanalizaciju u naselju JKP „Vodovod i kanalizacija“	vodna inspekcija; Pokrajinski zaštitnik građana
Ujed psa lutalice	lekar ili hitna pomoć, zatim prijava JKP „Zoohigijena i veterina“	zahtev za naknadu štete Gradu i JKP; ako ne bude prihvaćen, tužba sudu
Komarci, krpelji, ambrozija	„Ciklonizacija“, koja tretmane izvodi u saradnji sa Gradom	predstavka Gradu; odbornici
Ispravnost vode za piće	JKP „Vodovod i kanalizacija“	Institut za javno zdravlje Vojvodine (analize); sanitarna inspekcija
Zgrada bez upravnika ili sporan rad upravnika	skupština stambene zajednice	komunalna inspekcija; Grad postavlja prinudnog upravnika
Napuštene životinje	JKP „Zoohigijena i veterina“	komunalna inspekcija

Problem	Prvo se obratite	Ako ne reše
Urbanistički plan u izradi	primedbe Gradskoj upravi za urbanizam u roku ranog javnog uvida ili javnog uvida	javna sednica Komisije za planove; odbornici
Rad mesne zajednice	savet MZ	Gradska uprava za opšte poslove; Lokalni ombudsman
Odluka Skupštine suprotna zakonu	odbornici; javna rasprava ako je još u toku	inicijativa Ustavnom sudu; zahtev ministarstvu nadležnom za lokalnu samoupravu da pokrene nadzor

Napuštene životinje i ujedi pasa. JKP „Zoohigijena i veterina“ zbrinjava, leči i udomljava pse i mačke, smanjuje populaciju napuštenih životinja i uklanja životinjske ostatke (021.rs). Primenjuje pristup „uhvati, steriliši, pusti“ i promoviše udomljavanje. Novi Sad je u periodu 2017–2020. imao najviše zahteva za naknadu štete zbog ujeda pasa lutalica u Srbiji, oko 810 miliona dinara isplata (021.rs, revizija DRI). Posle ujeda sačuvajte medicinsku dokumentaciju i prijavite događaj Zoohigijeni pre podnošenja zahteva za naknadu.

Stambene zgrade (stambene zajednice)

Svaka zgrada sa više stanova je po Zakonu o stanovanju i održavanju zgrada stambena zajednica: odlučuje skupština vlasnika, a zgradu vodi upravnik izabran iz redova vlasnika ili profesionalni upravnik. Zajednica mora biti upisana u registar stambenih zajednica; stanje se vidi i na Geoportalu RGZ-a. Grad ovde ima tri uloge:

- **prinudni upravnik**: ako zajednica nije registrovana ili nije izabrala upravnika, gradska uprava na osnovu rešenja inspektora ili prijave stanara imenuje upravnika sa liste profesionalnih upravnika (021.rs); cenu prinudne uprave određuje Grad;
- **nadzor**: komunalna inspekcija proverava registraciju zajednica i rad profesionalnih upravnika;
- **podrška**: Grad učestvuje u programima energetske sanacije zgrada i stanova.

Nezadovoljni stanari mogu da smene profesionalnog upravnika odlukom skupštine; za to je potrebna dvotrećinska većina od ukupnog broja glasova (021.rs).

Subvencije i javni pozivi za domaćinstva

Grad redovno raspisuje javne pozive za građane, često zajedno sa ministarstvom: za energetsku sanaciju kuća i stanova (stolarija, izolacija, solarni paneli, kotlovi) i za kupovinu bicikala. Novi Sad je četiri godine zaredom učestvovao u programu sa Ministarstvom rudarstva i energetike, a subvencije je iskoristilo više od 830 građana (Kurir). Za bicikle je bilo predviđeno 1.500 subvencija od po 12.000 dinara, a mesta su se obično popunjavala za nekoliko minuta (021.rs). Javne pozive pratite na sajtu Grada i pripremite dokumentaciju unapred.

Kontrolna lista i kalendar učešća

Kontrolna lista pre svakog podneska

- Da li sam se obratio nadležnom organu (proverite u Odluci o gradskim upravama ili Informatoru o radu)?
- Da li podnesak ima naslov, pravni osnov, činjenice, jasan zahtev i zahtev za pisani odgovor?
- Da li imam zavodni broj ili povratnicu i zabeležen datum od kog teče rok?
- Da li sam u kalendar uneo rok: 15 dana (informacije), 30 dana (pritužba), 60 dana (zbor, inicijativa)?
- Da li čuvam celu prepisku u jednom folderu, za slučaj da se obratim ombudsmanu ili sudu?

Kalendar učešća tokom godine

- Skupština mora da zaseda najmanje jednom u tri meseca (ZLS, čl. 34); pratite sazive i materijale na sajtu Skupštine.
- U proleće Skupština razmatra izveštaje i analizu poslovanja javnih preduzeća za prethodnu godinu.
- U oktobru i novembru održava se javna rasprava o nacrtu budžeta; Skupština ga usvaja do 20. decembra, obično zajedno sa programima poslovanja javnih preduzeća za narednu godinu.
- Rani javni uvidi i javni uvidi u planove objavljuju se tokom cele godine; pratite oglase Grada i Zavoda za urbanizam.

Kontakti, pojmovnik i izvori

Korisne adrese i sajtovi

Institucija	Za šta	Gde
Skupština Grada Novog Sada	sednice, materijali, Službeni list, registar propisa	Žarka Zrenjanina 2; skupstina.novisad.rs
Grad Novi Sad (gradske uprave)	javni pozivi, javne rasprave, uvidi, kontakti uprava	novisad.rs
Lokalni ombudsman Grada Novog Sada	pritužbe na rad gradskih organa i službi	preko sajta Grada
Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman	pritužbe na rad organa Pokrajine i lokalnih samouprava u Vojvodini	ombudsmanapv.org
Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti	žalbe zbog uskraćenih informacija	poverenik.rs
Ustavni sud	inicijativa za ocenu ustavnosti i zakonitosti, ustavna žalba	ustavni.sud.rs
Upravni sud	upravni spor	sedište u Beogradu, odeljenje u Novom Sadu
Agencija za sprečavanje korupcije	registar funkcionera, sukob interesa	acas.rs
Državna revizorska institucija	revizorski izveštaji o Gradu i preduzećima	dri.rs
Portal javnih nabavki	ugovori Grada i preduzeća	jnportal.ujn.gov.rs
Pravno-informacioni sistem RS	besplatni prečišćeni tekstovi zakona	pravno-informacioni-sistem.rs
Agencija za energetiku (AERS)	žalbe na odluke o priključenju na mrežu za struju i gas	aers.rs
Institut za javno zdravlje Vojvodine	ispravnost vode za piće, javno zdravlje	izjzv.org.rs

Pojmovnik

Pojam	Značenje
Odbornik	član Skupštine grada, biran na lokalnim izborima na 4 godine
Gradsko veće	izvršni organ: gradonačelnik, zamenik i članovi zaduženi za resore
Gradska uprava	stručne službe koje pripremaju odluke, rešavaju zahteve i vrše inspekciju
Izvorni i povereni poslovi	izvorne poslove Grad obavlja samostalno; povereni su poslovi Republike ili Pokrajine koje Grad obavlja za njih (o žalbi tada odlučuje ministarstvo ili pokrajinski sekretarijat)
JKP	javno komunalno preduzeće čiji je osnivač Grad, sam ili sa drugim opštinama
Mesna zajednica (MZ)	oblik mesne samouprave za deo grada ili selo; savet MZ biraju građani
Zbor građana	skup građana jednog područja koji većinom prisutnih usvaja zahteve upućene organima
Građanska (narodna) inicijativa	predlog akta koji Skupštini podnose građani uz potpise najmanje 5% birača
Inicijativni odbor	najmanje tri birača koji vode postupak inicijative ili referenduma
Referendum	neposredno odlučivanje građana; prethodni (pre akta) ili naknadni (posle akta)
Javna rasprava	period u kome građani daju primedbe na nacrt akta
Rani javni uvid / javni uvid	faze izrade urbanističkog plana u kojima se podnose primedbe (15, odnosno 30 dana)
Službeni list Grada	glasilo u kome se objavljuju svi gradski propisi; propis važi tek posle objave
Informator o radu	obavezni javni dokument svakog organa i preduzeća o organizaciji, budžetu i postupcima
Zavodni broj	broj pod kojim pisarnica zavodi vaš podnesak; dokaz da je predat i od kada teče rok
Ćutanje uprave	organ ne odluči u zakonskom roku; otvara pravo na žalbu ili tužbu

Pojam	Značenje
Upravni spor	sudski postupak protiv konačnog upravnog akta pred Upravnim sudom

Izvori korišćeni za priručnik

- Zakon o lokalnoj samoupravi, prečišćen tekst
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja
- Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi – paragraf.rs i izmene iz 2021
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o planiranju i izgradnji (Narodna skupština)
- Službeni list Grada Novog Sada 17/2022 (Lokalni ombudsman)
- N1: Kako se organizuje zbor građana (mart 2025)
- N1: Inicijativa za referendum o „Novom Sadu na vodi“ (avgust 2026)
- Danas: Da li referendum može rešiti pitanje GUP-a (avgust 2022)
- 021.rs: Nacrt Statuta Grada iz 2018
- Spisak gradskih uprava i javnih preduzeća (planplus.rs)
- Izveštavanje N1, 021.rs, Vreme i RSE o izboru gradonačelnika i izborima za savete MZ, povezano u tekstu

Tekst Statuta Grada Novog Sada („Sl. list Grada Novog Sada“, br. 11/19) nije bio dostupan u izvornom obliku tokom izrade; odredbe Statuta navedene su prema citatima u izvorima iznad. Pre pozivanja na konkretan član Statuta proverite ga u Službenom listu.